

- 1480 je is met aardige tekeningen versierd. *Emiel en zijn detectives*, door *Erich Kästner*, is een boek dat door film en radio wel overal bekend zal zijn en eens beschouwd werd als een klassiek voorbeeld van een echt jongensboek. Het is een jeugd-detectiveverhaal. Een jongen wordt door een „mijnheer” bestolen. De jeugd sluit zich aaneen, om in onderlinge samenwerking de dader te pakken te krijgen. Het in Berlijn spelende verhaal is humoristisch verteld, opwindend-spannend door feiten en situaties, opvoedend door het „cendracht maakt macht” van een perfect georganiseerde troep. Een leuk jongensboek.
- 1481 Een Eskimo-boek (graag gelezen lectuur!) met vele goede kwaliteiten en bijzondere opvoedkundige strekking is *Eskimo-boy*, door *Regina van der Haauveltman*. Nukki, een Eskimo-jongetje, wiens vader op een ijsschots is afgedreven, maakt alleen een ijsbeer buit, maar moet deze tot zijn verdriet afstaan aan een zgn. tovenaer. Daarom gaat hij alleen op jacht met de hondenslee, verdwaaft en zou zeker zijn omgekomen, als hij niet ontdekt was door een expeditie die wegen en een spoorlijn aanlegt. De zendeling-arts Dr Cunningham geneest Nukki, leert hem God kennen en brengt hem naar huis, waar de vermiste vader intussen ook is teruggekeerd. De Eskimo's besluiten gezamenlijk naar het zuiden te verhuizen om in dienst van de expeditie te werken. Een onderhoudend boek.
- 1482 *Van Hollandse jongens in de Duitse tijd* is een boek van *Aart Romijn*. Kees is elf jaar als de oorlog uitbreekt. Vader vecht op de Grebbeberg. In de nu volgende oorlogsjaren staat Kees steeds paraat voor zijn ouders en in de strijd tegen de Duitsers, waarbij hij een tijdlang zijn vriend, wiens vader N.S.B.-er wordt, moet verliezen. De schrijver geeft een duidelijk beeld van die zwarte tijd. Het verhaal is in goede stijl en zonder sensatiezucht geschreven. — Een pendant van het in ons vorige nummer besproken verhaal van W. G. van de Hulst over de Franse tijd.

Mogen wij u voorstellen:

J. NOWEE

WIE „Nowee” zegt, denkt aan Arendsoog en aan Indianen. Toch is J. Nowee in Arnhem geboren, om precies te zijn: 17 Juli 1901. En net als alle tot nu toe voor de *Idil-Gids* geïnterviewden is hij onderwijzer geworden (in 1920) en dat is hij nog, nl. sinds 1930 is hij hoofd van een katholieke jongensschool in Den Haag. Zijn liefhebberijen zijn boeken-schrijven en jeugd beweging. Jeugd en boek, jeugd en film, jeugd en kunst, „vooral nog niet met een grote kl!”

J. Nowee schreef tot nu toe ± 40 boeken en zijn lievelingsboeken zijn de Arendsoog-serie. Allicht. Van *Arendsoog* zelf is zo pas een tiende druk verschenen!

Nowee's plannen? „Doorgaan met schrijven natuurlijk! En vooreerst nog een paar over Arendsoog. Het zevende deel is er nu, *Arendsoog en de verdwenen rivier*; nummer acht is in druk: *Het spookt op de spoorbaan!!*; aan nummer 9 ben ik bezig, maar daar verklap ik de titel nog niet van. En dan moet ik eens aan de jongere lezers gaan denken. Mijn uitgever heeft er al naar gevraagd, maar het valt niet mee, als je je de laatste jaren bijna geheel hebt ingesteld op de groteren.”

Nowee vindt de positie van het jeugdboek op de Nederlandse boekenmarkt

Een gezonde, opbouwende critiek voert vanzelf tot het ontstaan van goede jeugdlectuur .....

„vrij beroerd tegenwoordig”. En de schuld ligt ten eerste bij de „fabrikanten van jeugdverhalen” die reeds lang uitgesleten paadjes betreden en daar beginnen waar bijv. Roggeveen en Nowee al 25 jaar geleden mee ophielden, of het zoeken op het gebied van de gangsterfilms, met snotneuzen in de rol van geslepen speurders. „Zc menen namelijk, dat je in een jeugdboek vooral over kinderen moet schrijven, dat vooral kinderen er de hoofdrol in moeten spelen. Dit laatste is alleen waar, als het onderwerp er zich toe leent.” Maar de schuld ligt ook bij sommige uitgevers zelf die dergelijke prullen op de markt brengen.

Als Nowee het heeft over de taak van de jeugdschrijver raakt hij in vuur: — „Hij moet in zijn hart altijd kind blijven.

Er is ook weer een nieuwe *B. V. Zwegers*, nl. *Het spookt aan boord*. Snip, een ontvoerde cekhoorn, brengt ontsteltenis te weeg aan boord van de „Nieuw-Amsterdam”. Dat is de schuld van het bankierszootje Frank. Heel handig komt de eigenaar Bram, een ouderloze knaap, op het zeeasteel, wordt eerst verdacht van diefstal, maar na een vechtpartij met de schaker van Snip onschuldig bevonden. De schatrijke ouders van Frank adopteren hem als tweede zoon. Aanvankelijk lijkt de auteur niet op toeren te komen. De avonturen op het schip brengen meer vaart in het verhaal, dat onnodig gerekte wordt door een uitvoerig relaas over de „Titanic”. Het is wat te didactisch, maar er valt ook goede humor te genieten. De tekeningen roepen reminiscenties op aan wijlen Kees de Solist in het reclameblad van een zeer bekende margarinefabriek.

Van het bekende boek *Veertien dagen op een ijsschots*, door *S. Abramsz* verscheen een geheel herziene vijfde druk, wel een bewijs dat dit „historisch relaas” niet nalaat steeds weer indruk te maken. Het origineel is reeds van 1898! In 1849 toen de Zuiderzee nog geen IJsselmeer was, gingen vader Bording en zijn twee zoons op bot-kloppen. Het was Januari. Die dag viel na behoorlijke vorst de dooi in en de drie mannen dreven op een ijsschots weg. Na verschrikkelijke ontberingen en angsten werden zij na 14 dagen aan land gebracht. Vader en oudste zoon bleken echter niet meer te redden. Een boek met een gezonde strekking.

En dan twee nummers uit de A.T.-reeks. No 31 is *Karel ende Elegast*, door *D. L. Daalder*. Het altijd belangwekkende middeleeuwse verhaal kreeg hier een uitstekende bewerking van de bekende expert. De sfeer van het origineel bleef behouden. En de illustraties van Victor Stuyvaert zijn zeer goed. — No 33 heet *Albert Schweitzer*. Een man van de daad, door *Jan Poortenaar*. In enkele bladzijden wordt ons hier veel gegeven over deze veelzijdige mens, geleerde, geneesheer, musicus, landbouwkundige, enz. Van een gevaarlijke, moerassige streek,

maakt hij bewoonbare en vruchtbare grond; de liefde voor mens en dier dwingt hem tot handelen. Van zijn vader krijgt hij de kennis over Christus; van een voddenjood geduld; van een standbeeld zijn liefde voor de negers. Moelijkheden van taal en karakter overwint hij; hij geneest zieken zelfs ten koste van levensgevaar; hij geeft concerten in Europa om het nodige geld bijeen te brengen. Kortom, een voorbeeld van naastenliefde en energie. Een interessant en leerzaam boekje.

Vervolgens vragen 4 Junior-Jongensboeken onze aandacht en wel de nummers 13—16. Hiervan zijn 13 en 14 van *Norman Lee*, nl. *Paul Vassar*, geheim agent en *De geest van Jerry Moonlight*. In het eerst genoemde krijgt Paul Vassar als agent van de Britse geheime dienst de opdracht een schip met waardevolle lading op te sporen. Zijn werk voert hem naar Parijs, naar de eilanden van de Grote Oceaan en tenslotte naar de Caraïbische Zee, waar hij eindelijk succes heeft. Het ene avontuur volgt op het andere. De jongens zullen van dit volkomen neutrale avonturenverhaal wel genieten, maar men envraagt zich af of dit nu werkelijk de geest is die men de padvinder wil bijbrengen. — In het tweede slagen Paul Vassar en zijn vriend Jerry Moonlight er na vele avonturen in, een misdadigersbende onschadelijk te maken. Maanlichte nachten en eenzame gebouwen bepalen de sfeer van het verhaal. Het is geheel op spanning en sensatie geschreven, hangt aan elkaar van moorden en plannen tot verdere moorden en bezit geen enkele vormende waarde.

1489 Nummer 15 heet *De Rode Vos van Kinapoo*, door *William Marshall Rush*. John Child, een jonge Indiaan, verkiest het leven van de prairie boven het leven in de „beschaafde” blankenmaatschappij die hij tijdens zijn schooltijd heeft leren kennen. In de strijd tegen de opringende blanken speelt hij een ijdele en krijgshaftige rol. Uiteindelijk moeten zijn Indianen in de ongelijke strijd hun nederlaag erkennen. Het is voor de withuid eigenlijk een beschamend verhaal zoals

Daarom vooral niet te veel moraliseren. Niet schoolmeesteren. Ontspanning bieden in de eerste plaats. Gezonde ontspanning. En dan is er best wel wat moraal in te smokkelen. Maar je moet het niet opzettelijk gaan zoeken. Dat maakt het boek onwaar. En de jeugdige lezers voelen dat aan. Je houdt ze daarmee niet voor de gek. De jeugdschrijver moet steeds voor ogen houden, dat voor het kind het beste juist goed genoeg is.” En als we het katholieke jeugdboek „aansnijden” zegt Nowee: „Een teer punt!” Na de onaangenaam „Roomse” fase van de brave boeken waarin je vooral niet te hard moest knijpen, „want dan druppelde de godsvrucht er aan alle kanten uit” ziet hij thans meer licht: „Gelukkig raken we langzamerhand van die onzin verlost, dank zij de gezonde actie van de Keurraad ook. Een katholiek jeugdboek moet zijn katholicisme alleen daar belijden, waar het *normaal* in het verhaal tot uiting behoort te komen. Eerst als aan die voorwaarde is voldaan, wordt het boek aanvaardbaar en genietbaar voor onze katholieke lezertjes; maar ook ... voor onze niet-katholieke kinderen. Niemand kan van mij zeggen, dat ik geen katholieke boeken schrijf. Als het nodig is, komt mijn Geloof daar zeker in tot uiting. En het eigenaardige is, dat de neutrale boekhandel op het ogenblik behoort tot de grootste afnemers van mijn boeken.” In het verdere gesprek blijkt Nowee een voorstander van het vooraf keuren en adviseren, bijv. door de Keurraad. „Maar dan natuurlijk manuscripten laten keuren. Als het boek eenmaal gedrukt is,

Vervolg „Mogen wij u voorstellen”

kan men er niets meer aan veranderen. Ik weet wel, sommige uitgevers zijn t.a.v. de Keurraad nog altijd gereserveerd. Laten ze gerust zijn: de Keurraad neemt een ruim standpunt in, met behoud van de principes betreffende de eisen voor katholieke jeugdboeken natuurlijk.”

En het doet goed, een man uit de praktijk de volgende optimistische verklaring te horen afleggen: „Ik geloof trouwens, dat we op de goede weg zijn door de samenwerking van Idil en Keurraad, die elkaar aanvullen en eventueel corrigeren. Dat kan niet anders dan tot goede resultaten leiden. En een gezonde, opbouwende kritiek voert vanzelf tot het ontstaan van goede jeugdlectuur, of het nu neutrale of katholieke is.”

Zie zo, lezers. Ons rest niets anders dan de heer Nowee te danken voor zijn uiteenzetting.

Wij mogen dit niet besluiten alvorens u gewezen te hebben op een artikel „Het goede jeugdboek — een rijk bezit” door ..... J. Nowee, te vinden in het maandblad *Vrouwenleven*, Nov. 1952, blz. 340-346.

L. v. d. H.

---

bijna elk indianenboek een aanklacht is tegen de blanke overweldiger. Een goed geschreven verhaal, dat nergens te wraakzuchtig is geworden en de karakters behoorlijk tekent.

1490 En no. 16 is van *W. C. Burger*, nl. *Jacht op uranium*. Congo, uranium, luipaardmannen zijn woorden, die verwachtingen wekken. De lezer wordt hierin niet teleurgesteld. De 16-jarige padvinder Hans Henders beleeft heel wat met zijn vrienden voordat ze de Russische agent uit

zijn onrechtmatig verkregen „aardnotenconcessie” hebben verjaagd. Bovendien ontmoeten we hier gestalten van groot formaat: Stanley, Livingstone, Schweitzer. Het boek *De kinderkaravaan*, door *A. Rutgers van der Loeff-Basenau*, verhaalt de interessante geschiedenis van de voortrekkersfamilie Sager. Als de ouders onderweg overlijden, besluiten de kinderen onder leiding van hun oudste broer John toch door te trekken om het doel, de nederzetting van Dr Whitman in Oregon, te bereiken. Het is een moeizame tocht vol ontberingen. De bewonderenswaardige wijze waarop de kinderen zich er doorheen slaan en de roerende zorg van de oudste worden op suggestieve en vaak gevoelige wijze beschreven. Het volbrengen van de tocht is een wonder der Voorzienigheid. We bevelen dit boek warm aan en menen ook naast de boeiende inhoud de kunstzinnige, in deze herdruk geheel nieuwe, illustraties te moeten revaleren.

1491

1492 Met enige nadruk wijzen we op de „roman van jonge zweefvliegers” *Malojawind*, door *Felix Peltzer*. Met veel genoegen hebben we dit verslag over een vliegtournooi in de Zwitserse bergen gelezen.